Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
GERARD HOGAN
prednesené 14. januára 2021 [1]

Vec C-790/19

Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov
proti
LG,
MH,
za účasti:
Agenția Națională de Administrare Fiscală – Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Curtea de Apel Braşov (Odvolací súd Brašov, Rumunsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 2005/60/ES – Smernica (EÚ) 2015/849 – Predchádzanie využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu – Trestné činy prania špinavých peňazí – Samopranie – Páchateľ trestného činu – Pôsobnosť“

I. Úvod

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 1 ods. 3 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES [2].

2. Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania proti LG a MH. V rôznych časoch v rokoch 2009 až 2013 údajne spáchali a podieľali sa na spáchaní trestných činov prania špinavých peňazí. Otázka položená vnútroštátnym súdom sa týka toho, či páchateľ základného trestného činu, z ktorého špinavé peniaze pochádzajú, môže byť zároveň páchateľom trestného činu prania špinavých peňazí, ktorý je vymedzený v článku 1 ods. 3 písm. a) smernice 2015/849.

3. Vzhľadom na dátum sporných skutočností však treba poukázať na to, že otázku bude potrebné preskúmať z hľadiska článku 1 ods. 2 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES z 26. októbra 2005 o predchádzaní využívania finančného systému na účely

[1] Jazyk prednesu: angličtina.
[2] Ú. v. EÚ L 141, 2015, s. 73.

prania špinavých peňazí a financovania terorizmu.[3] Smernica 2005/60 totiž síce bola predchodcom súčasného znenia uvedenej smernice – konkrétne smernice 2015/849 –, práve smernica 2005/60 však bola účinná v čase, keď zjavne došlo k spáchaniu týchto trestných činov. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania je teda potrebné skúmať len z hľadiska skoršej smernice.

4. Okrem toho je potrebné poukázať na to, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že odporca v spore vo veci samej bol odsúdený z trestného činu prania špinavých peňazí uvedeného v článku 29 ods. 1 písm. a) Lege nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor (zákon č. 656/2002 na prevenciu proti praniu špinavých peňazí a jeho postihovanie),[4] ktorým bola prebratá smernica 2005/60. Ako som práve uviedol, smernica 2015/849 bola prijatá po uplynutí obdobia, počas ktorého boli spáchané dotknuté trestné činy. Vnútroštátny súd okrem toho uvádza, že vnútroštátna právna úprava, ktorou bola prebratá smernica 2015/849, nebola v čase podania návrhu na Súdny dvor uverejnená.

5. Podľa ustálenej judikatúry však Súdny dvor môže s cieľom poskytnúť vnútroštátnemu súdu, ktorý položil prejudiciálnu otázku, uspokojivú odpoveď vziať do úvahy aj ustanovenia práva Európskej únie, o ktoré sa vnútroštátny súd vo svojej otázke neopieral.[5] Pokiaľ ide o definíciu prania špinavých peňazí, v skutočnosti sa tým v prejednávanej veci nič nemení, lebo definícia prania špinavých peňazí je v podstate podobná v smernici 2005/60 i v smernici 2015/849. Vzhľadom na tento všeobecný kontext sa teraz môžem zaoberať príslušnými legislatívnymi ustanoveniami.

II. Právny rámec

A. Medzinárodné právo

6. Článok 6 ods. 1 a 2 Dohovoru Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zhabaní a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti podpísaného v Štrasburgu 8. novembra 1990 (Zbierka európskych zmlúv č. 141) (ďalej len „Štrasburský dohovor“) stanovuje:

„1. Každá strana prijme legislatívne a iné opatrenia, ktoré sú potrebné na zavedenie týchto činov ako trestných podľa jej vnútroštátneho právneho poriadku, ak boli tieto činy spáchané úmyselne:

a) prechod alebo prevod vlastníctva s vedomím, že toto vlastníctvo je ziskom [z trestných činov], na účel ukrytia alebo zatajenia nezákonného pôvodu tohto vlastníctva alebo na účel pomoci akejkoľvek osobe, ktorá sa podieľala na primárnom [základnom – *neoficiálny preklad*] trestnom čine, aby sa vyhla právnym následkom svojho konania,

b) zakrývanie alebo zatajovanie povahy, pôvodu, miesta, disponovania, pohybu vlastníctva alebo práv s ním spojených, vediac, že toto vlastníctvo je ziskom [z trestných činov]; a s výhradou svojich ústavných zásad a základných pojmov svojho právneho systému,

…

[3] Ú. v. EÚ L 309, 2005, s. 15.

[4] Uverejnený v *Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 904, z 12. decembra 2002.

[5] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. apríla 2013, Jyske Bank Gibraltar (C-212/11, EU:C:2013:270, bod 38).

2. Na účely uplatnenia alebo použitia odseku 1 tohto článku

a) nie je rozhodujúca skutočnosť, či je primárny [základný – *neoficiálny preklad*] trestný čin predmetom trestného zákonodarstva strany,

b) môže byť stanovené, že trestné činy uvedené v tomto odseku sa nevzťahujú na osoby, ktoré spáchali primárny [základný – *neoficiálny preklad*] trestný čin,

…“

7. Článok 9 ods. 1 a 2 Dohovoru Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu podpísaného vo Varšave 16. mája 2005 (Zbierka zmlúv Rady Európy č. 198) (ďalej len „Varšavský dohovor“) stanovuje:

„1. Každá strana prijme potrebné legislatívne a iné opatrenia, aby ďalej uvedené konania, ak boli spáchané úmyselne, boli trestným činom podľa jej vnútroštátneho právneho poriadku:

a) prevod alebo premena majetku s vedomím, že tento majetok je ziskom [z trestných činov], na účel zakrytia alebo zatajenia nezákonného pôvodu majetku alebo pomoci každej osobe, ktorá sa podieľala na predikatívnom [základnom – *neoficiálny preklad*] trestnom čine, aby sa vyhla právnym následkom svojho konania,

…

2. Na účely vykonania alebo uplatnenia odseku 1 tohto článku

a) nie je rozhodujúce, či strana mala trestnú právomoc vo vzťahu k predikatívnemu [základnému – *neoficiálny preklad*] trestnému činu,

b) môže byť ustanovené, že trestné činy ustanovené v tomto odseku sa nevzťahujú na osoby, ktoré spáchali predikatívny [základný – *neoficiálny preklad*] trestný čin,

…“

B. Právo EÚ

1. Rámcové rozhodnutie Rady 2001/500/SVV

8. Článok 1 rámcového rozhodnutia Rady 2001/500/SVV z 26. júna 2001 o praní špinavých peňazí, identifikácii, vyhľadávaní, zmrazení, zaistení a konfiškácii prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti [6] stanovuje:

„Členské štáty prijmú, s cieľom zintenzívniť boj proti organizovanému zločinu, potrebné kroky na to, aby neuplatňovali alebo nepodporovali výhrady vo vzťahu k týmto článkom [Štrasburského dohovoru]:

…

[6] Ú. v. ES L 182, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 158.

b) k článku 6, pokiaľ ide o závažné trestné činy. K takýmto trestným činom majú v každom prípade patriť trestné činy, ktoré sa trestajú odňatím slobody alebo príkazom na vzatie do väzby s hornou hranicou viac ako jeden rok, alebo v prípade štátov, ktoré majú vo svojich právnych systémoch dolnú hranicu pre trestné činy, trestné činy, ktoré sa trestajú odňatím slobody alebo príkazom na vzatie do väzby s dolnou hranicou viac ako šesť mesiacov.“

2. Smernica 2005/60

9. Odôvodnenia 1 a 5 smernice 2005/60 znejú takto:

„(1) Veľké toky špinavých peňazí môžu poškodiť stabilitu a povesť finančného sektora a ohroziť spoločný trh a terorizmus narušuje základy našej spoločnosti. Okrem trestnoprávneho prístupu môže priniesť výsledky aj snaha o prevenciu prostredníctvom finančného systému.

…

(5) Pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu sa často uskutočňuje v medzinárodnom kontexte. Opatrenia prijaté výhradne na vnútroštátnej úrovni alebo dokonca na úrovni Spoločenstva bez toho, aby sa vzala do úvahy medzinárodná koordinácia a spolupráca, by mali veľmi obmedzené účinky. Opatrenia prijaté Spoločenstvom v tejto oblasti by preto mali byť v súlade s ostatnými činnosťami realizovanými na iných medzinárodných fórach. Činnosť Spoločenstva by mala i naďalej zohľadňovať hlavne odporúčania Finančnej akčnej skupiny (Financial Action Task Force, ďalej len ‚FATF‘), ktorá predstavuje najvyšší medzinárodný orgán činný v boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Keďže odporúčania FATF boli v roku 2003 výrazne revidované a rozšírené, táto smernica by mala byť v súlade s touto novou medzinárodnou normou.“

10. Článok 1 ods. 1 a 2 smernice 2005/60 stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu boli zakázané.

2. Na účely tejto smernice sa za pranie špinavých peňazí považuje nasledujúce konanie, ak je spáchané úmyselne:

a) konverzia alebo prevod majetku, s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti, s cieľom utajenia alebo zakrytia nezákonného pôvodu majetku, alebo napomáhania akejkoľvek osobe, ktorá je zapojená do spáchania takejto činnosti, aby sa vyhla právnym dôsledkom svojho konania;

b) utajenie alebo zakrytie pravej povahy, zdroja, miesta, rozmiestnenia, pohybu, práva na majetok alebo na jeho vlastníctvo, s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti;

c) nadobudnutie, vlastníctvo alebo používanie majetku, s vedomím, že v čase nadobudnutia tento majetok pochádzal z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti;

d) účasť na akomkoľvek z konaní uvedených v predchádzajúcich bodoch, spojenie s nimi, pokus o ne a napomáhanie ich vykonávaniu, navádzanie na ne, ich zľahčovanie a poradenstvo s nimi súvisiace.“

3. Smernica 2015/849

11. Odôvodnenie 1 smernice 2015/849 stanovuje:

„Toky peňazí pochádzajúcich z nezákonnej činnosti môžu narušiť integritu, stabilitu a povesť finančného sektora a ohroziť vnútorný trh Únie, ako aj medzinárodný rozvoj. Pranie špinavých peňazí, financovanie terorizmu a organizovanej trestnej činnosti zostávajú významnými problémami, ktoré by sa mali riešiť na úrovni Únie. Okrem ďalšieho rozvoja trestnoprávneho prístupu na úrovni Únie je nevyhnutné aj cielené a primerané predchádzanie využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktoré môže priniesť aj ďalšie výsledky.“

12. Článok 1 smernice 2015/849 stanovuje:

„1. Táto smernica má za cieľ zabrániť používaniu finančného systému Únie na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu.

2. Členské štáty zabezpečia, aby pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu boli zakázané.

3. Na účely tejto smernice sa za pranie špinavých peňazí považuje takéto konanie, ak je spáchané úmyselne:

a) zmena povahy alebo prevod majetku s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti, s cieľom utajiť alebo zakryť nezákonný pôvod majetku, alebo pomôcť akejkoľvek osobe, ktorá je zapojená do páchania takejto činnosti, aby sa vyhla právnym dôsledkom svojho konania;

b) utajenie alebo zakrytie pravej povahy, zdroja, miesta, rozmiestnenia, pohybu, práv na majetok alebo vlastníctva majetku, s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti;

c) nadobudnutie, držba alebo používanie majetku s vedomím, že v čase nadobudnutia tento majetok pochádzal z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti;

d) účasť na akomkoľvek z konaní uvedených v písmenách a), b) a c), v spojitosti s nimi, pokus o ne a napomáhanie ich vykonávania, navádzanie na ne, ich uľahčovanie a s nimi súvisiace poradenstvo.

…“

4. Smernica 2018/1673

13. Podľa odôvodnenia 11 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1673 z 23. októbra 2018 o boji proti praniu špinavých peňazí prostredníctvom trestného práva[7] „členské štáty by mali zabezpečiť, aby určité typy prania špinavých peňazí boli trestné aj vtedy, keď sa ich dopúšťa páchateľ trestnej činnosti, z ktorej daný majetok pochádza (samopranie). V takýchto prípadoch, keď činnosť prania špinavých peňazí nespočíva len v držbe alebo používaní majetku, ale zahŕňa aj prevod, zmenu povahy, zatajenie alebo zakrytie majetku a v jej dôsledku

[7] Ú. v. EÚ L 284, 2018, s. 22.

dôjde k ďalšej škode okrem tej, ktorá už bola spôsobená trestnou činnosťou, napríklad tak, že sa majetok pochádzajúci z trestnej činnosti uvedie do obehu, a tým sa zatají jeho nezákonný pôvod, toto pranie špinavých peňazí by malo byť trestné.“

14. Článok 3 smernice 2018/1673, nazvaný „Trestné činy prania špinavých peňazí“, stanovuje:

„1. Členské štáty prijmú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby nasledujúce konanie, ak je spáchané úmyselne, bolo postihnuteľné ako trestný čin:

a) zmena povahy alebo prevod majetku s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti, s cieľom zatajiť alebo zakryť nezákonný pôvod majetku alebo pomôcť akejkoľvek osobe, ktorá je zapojená do páchania takejto činnosti, aby sa vyhla právnym dôsledkom svojho konania;

b) zatajenie alebo zakrytie pravej povahy, zdroja, miesta, rozmiestnenia, pohybu majetku, práv na majetok alebo vlastníctva majetku s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti;

c) nadobudnutie, držba alebo používanie majetku s vedomím, že v čase nadobudnutia tento majetok pochádzal z trestnej činnosti.

2. Členské štáty môžu prijať potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby konanie uvedené v odseku 1 bolo trestané ako trestný čin, keď osoba, ktorá ho spáchala, tušila alebo mala vedieť, že daný majetok pochádza z trestnej činnosti.

…

5. Členské štáty prijmú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby konanie uvedené v odseku 1 písm. a) a b) bolo postihnuteľné ako trestný čin, ak ho spáchali osoby, ktoré spáchali trestnú činnosť, z ktorej majetok pochádza, alebo sa na nej zúčastnili.“

C. Rumunské právo

15. V čase relevantných skutkových okolností článok 29 ods. 1 zákona č. 656/2002 na predchádzanie praniu špinavých peňazí a jeho postihovanie v znení zmien a doplnení znel takto:

„Trestnými činmi prania špinavých peňazí sú a trestom odňatia slobody na 3 až 12 rokov sa trestajú:

a) zmena povahy alebo prevod majetku s vedomím, že takýto majetok pochádza zo spáchania trestnej činnosti, s cieľom utajiť alebo zakryť nezákonný pôvod tohto majetku, alebo pomôcť páchateľovi trestného činu, z ktorého pochádza majetok, aby sa vyhol trestnému stíhaniu, súdu alebo výkonu trestu;

b) utajenie alebo zakrytie pravej povahy, zdroja, miesta, rozmiestnenia, pohybu, práv na majetok alebo vlastníctva majetku, s vedomím, že takýto majetok pochádza zo spáchania trestného činu;

c) nadobudnutie, držba alebo používanie majetku s vedomím, že pochádza zo spáchania trestného činu.“

III. Skutkový stav v spore vo veci samej

16. Dňa 15. novembra 2018 Tribunalul Braşov (Prvostupňový súd Brašov, Rumunsko) odsúdil obžalovaného LG na trest odňatia slobody na jeden rok a deväť mesiacov s podmienečným odkladom výkonu trestu na základe toho, že bol usvedčený zo spáchania trestného činu prania špinavých peňazí upraveného v článku 29 ods. 1 písm. a) zákona č. 656/2002 na predchádzanie praniu špinavých peňazí a jeho postihovanie.

17. Uvedený súd konštatoval, že odporca LG spáchal ako riaditeľ spoločnosti trestný čin daňového úniku a že tiež pral takto získané peniaze. Tento súd zároveň zistil, že v období rokov 2009 až 2013 LG nezaznamenal do účtovníctva spoločnosti, ktorú riadil, daňové doklady preukazujúce dosiahnutie príjmov. Toto opomenutie predstavuje podľa súdu trestný čin daňového úniku.

18. Sumy peňazí vyplývajúce z daňových únikov boli následne prevedené na účet inej spoločnosti, ktorú zastupovala MH, a potom ich LG a MH vyberali. Tento prevod sa uskutočňoval na základe zmluvy o prevzatí dlhu uzatvorenej medzi LG, spoločnosťou, ktorú riadil, a spoločnosťou, ktorú riadila MH. Podľa tejto zmluvy sumy, ktoré spoločnosť, ktorú riadil LG, dlhovala LG, uhrádzali zákazníci uvedenej spoločnosti na účet spoločnosti, ktorú riadila MH.

19. Tribunalul Braşov (Prvostupňový súd Brašov) ďalej nariadil zastavenie trestného stíhania odporcu LG za daňový únik, keďže LG nahradil príslušnú škodu. Druhú obžalovanú MH však tento súd oslobodil. Domnieval sa, že nebolo preukázané, že mala vedomosť o tom, že obžalovaný LG pral špinavé peniaze pochádzajúce z daňového úniku.

20. Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov (Prokurátor pri Prvostupňovom súde Brašov, Rumunsko) (ďalej len „prokurátor“), žalovaný LG a Agenţia Naţională de Administrare Fiscală, Direcţia Generală Regională a Finanţelor Publice Braşov (Národná agentúra pre daňovú správu, regionálne riaditeľstvo verejných financií Brašov, Rumunsko) (ďalej len „poškodená“) podali proti tomuto rozsudku odvolanie na Curtea de Apel Braşov (Odvolací súd Brašov, Rumunsko) (ďalej len „vnútroštátny súd“).

21. Prokurátor spochybňuje rozsudok, pričom najmä tvrdí, že neboli dôvody na oslobodenie obžalovanej MH. Poškodená rozsudok spochybňuje, lebo jej občianskoprávne nároky boli čiastočne zamietnuté. LG následne svoje odvolanie vzal späť.

22. Vnútroštátny súd vysvetľuje, že žiada o výklad smernice 2015/849 – napriek tomu, že v stanovenej lehote nebola prebratá do rumunského práva –, lebo v tejto smernici je trestný čin prania špinavých peňazí vymedzený rovnako ako v smernici 2005/60, ktorá bola účinná v čase skutkových okolností a bola prebratá do zákona č. 656/2002 na predchádzanie praniu špinavých peňazí a jeho postihovanie.

23. Podľa vnútroštátneho súdu je potrebné podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, lebo existujú rozpory vo výklade článku 29 ods. 1 zákona č. 656/2002 na predchádzanie praniu špinavých peňazí a jeho postihovanie, keďže súdna prax ponúka rôzne riešenia. Za týchto okolností by sa tento spor mohol vyriešiť rôznymi diametrálne odlišnými spôsobmi v závislosti od toho, či Súdny dvor považuje alebo nepovažuje podstatný znak skutkovej podstaty trestného činu za naplnený.

24. Podľa názoru vnútroštátneho súdu tá istá osoba nemôže byť vinná zo spáchania trestného činu prania špinavých peňazí v niektorej z jeho podôb a zároveň zo spáchania základného trestného činu. Vnútroštátny súd poukazuje na to, že taký výklad by vyplýval nielen z odôvodnení, ale aj z gramatickej, sémantickej a teleologickej analýzy článku 1 ods. 3 smernice 2015/849. Okrem toho sa vnútroštátny súd domnieva, že keby sa páchateľ základného trestného činu považoval zároveň za páchateľa trestného činu prania špinavých peňazí, bolo by to v rozpore so zásadou *ne bis in idem*.

IV. Návrh na začatie prejudiciálneho konania a konanie na Súdnom dvore

25. Za týchto okolností Curtea de Apel Braşov (Odvolací súd Bratislava) rozhodnutím zo 14. októbra 2019, ktoré bolo Súdnemu dvoru doručené 24. októbra 2019, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 1 ods. 3 písm. a) smernice 2015/849 vykladať v tom zmysle, že osoba, ktorá spácha skutok predstavujúci trestný čin prania špinavých peňazí, je vždy osobou odlišnou od tej, ktorá spáchala základný trestný čin (primárny trestný čin, z ktorého pochádzajú prané špinavé peniaze)?“

26. V odpovedi na otázku Súdneho dvora o možnom vplyve späťvzatia odvolania zo strany LG na zvyšok konania vnútroštátny súd listom doručeným Súdnemu dvoru 16. januára 2020 potvrdil, že vzhľadom na odvolania podané prokurátorom a poškodenou toto späťvzatie nemá vplyv na relevantnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Na preskúmanie týchto odvolaní je potrebné, aby vnútroštátny súd rozhodol o existencii znakov týkajúcich sa vzťahu primeranosti medzi vytýkanými skutočnosťami a skutočnosťami uplatňovanými proti LG i proti MH, protizákonnosti a pripísateľnosti trestného činu prania špinavých peňazí, takže akékoľvek rozhodnutie vo veci samej by záviselo od odpovede Súdneho dvora.

27. Písomné pripomienky predložil prokurátor, česká, poľská a rumunská vláda, ako aj Európska komisia.

28. Po ukončení písomnej časti konania Súdny dvor dospel k záveru, že má dostatočné informácie na to, aby vydal rozsudok bez pojednávania v súlade s článkom 76 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

V. Analýza

A. Prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania

29. Rumunská vláda vo svojich písomných pripomienkach uvádza tri dôvody neprípustnosti. Po prvé existujú pochybnosti o prípustnosti návrhu z dôvodu späťvzatia odvolania zo strany LG. Po druhé nemožno tvrdiť, že Súdny dvor má všetky informácie potrebné na to, aby mohol odpovedať. Po tretie vo vnútroštátnej judikatúre neexistujú rozpory vo výklade, a preto by rozsudok Súdneho dvora nebol užitočný pre vnútroštátny súd.

30. Podľa ustálenej judikatúry je konanie zavedené článkom 267 ZFEÚ nástrojom spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého im Súdny dvor poskytuje výklad práva EÚ potrebný pre tieto súdy na vyriešenie sporu, ktorý prejednávajú.

V rámci tejto spolupráce prináleží iba vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor a ktorý nesie zodpovednosť za následné súdne rozhodnutie, aby so zreteľom na osobitosti veci posúdil tak potrebu rozhodnutia v prejudiciálnom konaní pre vydanie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré kladie Súdnemu dvoru. V dôsledku toho v prípade, že sa položené otázky týkajú výkladu práva EÚ, je Súdny dvor v zásade povinný rozhodnúť. Z toho vyplýva, že pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva EÚ položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť návrh na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátneho súdu len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva EÚ nemá nijakú súvislosť s realitou alebo s predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené. [8]

31. V prejednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania a z odpovede vnútroštátneho súdu na otázku Súdneho dvora vyplýva, že na vnútroštátnom súde spor stále prebieha, a že na to, aby mohol tento súd spor vyriešiť, bude musieť v zásade rozhodnúť o tom, či páchateľom trestného činu prania špinavých peňazí môže byť páchateľ základného trestného činu z hľadiska smernice 2005/60. V dôsledku toho nie je zrejmé, že požadovaný výklad práva EÚ nesúvisí s realitou alebo predmetom sporu vo veci samej alebo že problém má hypotetický charakter.

32. Okrem toho treba poukázať na to, že zo skutočností uvedených v návrhu vnútroštátneho súdu sa dá pochopiť, o čo vo veci ide, a v každom prípade na základe nich vlády členských štátov a Komisia dokázali predložiť pripomienky v súlade s článkom 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie. Nakoniec je tiež možné uviesť, že Súdnemu dvoru v rámci prejudiciálneho konania neprináleží rozhodovať o reálnosti alebo pôsobnosti jednotlivých výkladov vnútroštátneho práva, na ktoré sa odvoláva vnútroštátny súd.

33. Za týchto okolností sa domnievam, že návrh na začatie prejudiciálneho konania treba považovať za prípustný.

B. Analýza položenej otázky

34. Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či osobou, ktorá spácha skutok predstavujúci pranie špinavých peňazí, vymedzený v článku 1 ods. 2 písm. a) smernice 2005/60, môže byť páchateľ trestného činu, z ktorého špinavé peniaze pochádzajú. Navrhujem teraz zaoberať sa touto otázkou.

1. Predbežná poznámka k pôsobnosti smernice 2005/60

35. V prvom rade treba poukázať na to, že hoci je nesporné, že smernica 2005/60 má dvojaký právny základ, a to článok 47 ods. 2 ES (teraz článok 53 ods. 1 ZFEÚ), ako aj článok 95 ES (teraz článok 114 ZFEÚ), a jej cieľom je teda zabezpečiť riadne fungovanie vnútorného trhu, jej hlavným cieľom je predchádzať využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ako vyplýva z jej názvu i odôvodnení. [9] V tejto súvislosti je jasné, že

[8] Pozri v tomto zmysle rozsudky zo 6. septembra 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, body 18 až 20), a z 23. januára 2019, M.A. a i. (C-661/17, EU:C:2019:53, body 48 až 50).

[9] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. apríla 2013, Jyske Bank Gibraltar (C-212/11, EU:C:2013:270, bod 46).

článok 1 ods. 1 smernice 2005/60 síce stanovuje, že členské štáty musia zabezpečiť, aby pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu bolo zakázané, toto ustanovenie však neupravuje povinnosť ukladať trestnoprávne sankcie za konanie vymedzené v článku 1 ods. 2 smernice.

36. Ustanovenia tejto smernice totiž nie sú opatreniami trestnoprávnej povahy – na rozdiel od smernice 2018/1673. Naopak, ako som uviedol vyššie, ustanovenia smernice 2005/60 majú predovšetkým preventívnu povahu, keďže ich cieľom je stanoviť v súlade s rizikovo orientovaným prístupom súbor preventívnych a odstrašujúcich opatrení na účinný boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, ako aj na zachovanie spoľahlivosti a integrity finančného systému. Tieto opatrenia sú určené na to, aby sa takýmto činnostiam predchádzalo alebo aby sa im prinajmenšom v čo možno najvyššej miere zabránilo tým, že pre každé štádium, v ktorom sa uvedené činnosti môžu nachádzať, stanovujú na tento účel prekážky voči tým, ktorí perú špinavé peniaze alebo financujú terorizmus. [10] Smernica 2005/60 síce ukladá zákaz určitého konania, ktoré predstavuje pranie špinavých peňazí, členským štátom však ponecháva voľnosť pri výbere prostriedkov, ktorými tento zákaz realizujú. Ako taká si nevyžaduje, aby členské štáty kriminalizovali takéto správanie, hoci to, samozrejme – prinajmenšom v zásade –, môžu urobiť.

37. Za týchto okolností je jasné, že smernica 2005/60 od členských štátov nepožaduje, aby uložili trestnoprávne sankcie páchateľovi prania špinavých peňazí vymedzeného v článku 1 ods. 2 písm. a) smernice 2005/60 – konkrétne konverzie alebo prevodu majetku s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti, s cieľom utajenia alebo zakrytia nezákonného pôvodu majetku alebo napomáhania akejkoľvek osobe, ktorá je zapojená do spáchania takejto činnosti, aby sa vyhla právnym dôsledkom svojho konania –, ak ide zároveň o páchateľa základného trestného činu.

38. Musím však pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je pri výklade ustanovenia práva EÚ potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext, ciele sledované pravidlami, ktorých je súčasťou, a v prípade potreby jeho pôvod. [11] Všetky tieto faktory výkladu ma však priviedli k záveru, že článok 1 ods. 2 písm. a) smernice 2005/60 si síce za okolností opísaných v predchádzajúcom bode nevyžaduje trestnoprávnu sankciu, zároveň však ani nebráni členským štátom v prijatí takých trestnoprávnych predpisov.

2. Môžu členské štáty kriminalizovať pranie špinavých peňazí, ak je páchateľ tohto trestného činu zároveň páchateľom základného trestného činu?

39. Po prvé treba poukázať na to, že znenie článku 1 smernice 2005/60 výslovne nezakazuje členským štátom prijať právne predpisy, ktoré kriminalizujú trestný čin prania špinavých peňazí, ak je jeho páchateľ zároveň páchateľom základného trestného činu.

40. Ako som už totiž vysvetlil vo svojej predbežnej poznámke, jedinou povinnosťou členských štátov podľa článku 1 ods. 1 smernice 2005/60 [v spojení s odsekom 2 písm. a) toho istého článku] je zakázať „konverzi[u] alebo prevod majetku, s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti, s cieľom utajenia alebo zakrytia nezákonného pôvodu majetku, alebo napomáhania akejkoľvek osobe, ktorá je zapojená do spáchania takejto činnosti, aby sa vyhla právnym dôsledkom svojho konania“. Znenie článku 1

[10] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. januára 2018, Corporate Companies (C-676/16, EU:C:2018:13, bod 26).

[11] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. mája 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, bod 113).

smernice 2005/60 teda síce od členských štátov nepožaduje, aby kriminalizovali konanie opísané v odseku 2 písm. a), ani im v tom však nebráni bez ohľadu na to, že páchateľ tohto konania je zároveň páchateľom základného trestného činu, z ktorého pochádzajú špinavé peniaze.

41. Okrem toho treba pamätať na to, že článok 5 smernice 2005/60 výslovne pripúšťa, že členské štáty môžu prijať alebo ponechať v platnosti prísnejšie ustanovenia v oblasti, na ktorú sa vzťahuje táto smernica, s cieľom predchádzať praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Ako už Súdny dvor rozhodol, toto ustanovenie sa nachádza v kapitole I tejto smernice nazvanej „Predmet, rozsah pôsobnosti a vymedzenie pojmov“ a uplatňuje sa na *všetky ustanovenia* v oblasti, na ktorú sa vzťahuje smernica 2005/60, aby sa predišlo praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. [12]

42. Nakoniec na rozdiel od názorov, ktoré vyjadril vnútroštátny súd, si nemyslím, že spresnenie v článku 1 ods. 2 písm. a) smernice 2005/60, podľa ktorého páchateľ prania špinavých peňazí definovaného v tomto ustanovení to musí robiť „s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti“, je nevyhnutne v rozpore s týmto výkladom. Práve tento veľmi presný zákaz totiž sám osebe naznačuje, že normotvorca EÚ sa usiloval zabezpečiť, aby boli zakázané len úmyselné činy, ako je uvedené v článku 1 ods. 2 prvej vete smernice 2005/60. Zatiaľ čo táto podmienka je nevyhnutne splnená, ak je páchateľom jedna a tá istá osoba, je užitočné mať to na pamäti v prípade, že tieto dva trestné činy – konkrétne základný trestný čin a trestný čin prania špinavých peňazí – spáchajú dve odlišné osoby. Okrem toho by som chcel poukázať aj na to, že normotvorca EÚ považoval za vhodné ponechať toto spresnenie v článku 1 ods. 3 písm. a) smernice 2015/849 a v článku 3 ods. 1 písm. a) smernice 2018/1673, aj keď táto druhá smernica členským štátom prvýkrát výslovne ukladá povinnosť vytvoriť trestný čin samoprania špinavých peňazí.

43. Po druhé kriminalizácia samoprania je tiež v súlade s cieľmi smernice 2005/60. Ako som už totiž uviedol, táto smernica je založená najmä na článku 95 ES (teraz článok 114 ZFEÚ), ktorý sa týka riadneho fungovania vnútorného trhu. Ľahko sa to vysvetlí tým, že pranie špinavých peňazí je spôsobilé narušiť finančné trhy a hospodársku súťaž. [13] V tejto súvislosti možno samopranie skutočne považovať za nekalé konkurenčné správanie a jeho kriminalizácia môže chrániť fungovanie vnútorného trhu. [14] Preto opakujem, že Rumunsko v zásade mohlo upraviť takýto trestný čin vo svojom vnútroštátnom práve.

44. Po tretie musím zdôrazniť, že smernica 2005/60 bola prijatá v medzinárodnom kontexte na účely uplatňovania a vymožiteľnosti odporúčaní Finančnej akčnej skupiny (FATF), ktorá je hlavným medzinárodným orgánom pre boj proti praniu špinavých peňazí, v Európskej únii. [15] Ako je výslovne uvedené v odôvodnení 5 smernice 2005/60, „odporúčania FATF boli v roku 2003 výrazne revidované a rozšírené [a] táto smernica by mala byť v súlade s touto novou medzinárodnou normou“.

[12] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvios (C-235/14, EU:C:2016:154, bod 78).

[13] Pozri v tomto zmysle HYTTINEN, T.: A European Money Laundering Curiosity: Self-Laundering in Finland. In: *EuCLR*, Nomos, roč. 8 (2018), s. 268 – 293, najmä *s.* 273.

[14] Pokiaľ ide o túto otázku, pozri MAUGERI, A.-M.: Self-laundering of the proceeds of tax evasion in comparative law: Between effectiveness and safeguards. In: *New Journal of European Criminal Law*. SAGE Journals, roč. 9 (2018), č. 1, s. 83 – 108, najmä s. 84 a odkazy v poznámke pod čiarou 5.

[15] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. apríla 2013, Jyske Bank Gibraltar (C-212/11, EU:C:2013:270, bod 46), a odôvodnenie 5 smernice 2005/60.

45. Podľa prvého z týchto odporúčaní FATF však krajiny *môžu* stanoviť, že trestný čin prania špinavých peňazí sa nevzťahuje na osoby, ktoré spáchali základný trestný čin, ak si to vyžadujú základné zásady ich vnútroštátneho práva. Vzhľadom na spôsob, akým je táto možnosť formulovaná, by sa malo nekriminalizovanie samoprania považovať za výnimku. Za týchto okolností treba neexistenciu výslovnej špecifikácie zákazu samoprania – ako v smernici 2005/60 – považovať za (implicitné) oprávnenie kriminalizovať takéto konanie. [16]

46. Okrem toho v tomto medzinárodnom kontexte nemožno zabúdať na Štrasburský dohovor, ktorý bol prebratý do právneho poriadku Európskej únie rámcovým rozhodnutím Rady 2001/500/SVV. V tejto súvislosti môžem poukázať na to, že článok 6 ods. 1 písm. a) Štrasburského dohovoru má podobné znenie ako článok 1 ods. 2 písm. a) smernice 2005/60 a že – ako stanovujú odporúčania FATF – článok 6 ods. 2 písm. b) Štrasburského dohovoru nezakazuje kriminalizáciu samoprania, ale, naopak, uvádza, že *je možné* stanoviť, že trestné činy upravené v článku 6 ods. 1 tohto dohovoru sa nevzťahujú na osoby, ktoré spáchali základný trestný čin. [17] Článok 1 rámcového rozhodnutia Rady 2001/500/SVV však výslovne stanovuje, že členské štáty prijmú kroky potrebné na to, aby neuplatňovali alebo nepodporovali výhrady vo vzťahu k článku 6 Štrasburského dohovoru, pokiaľ ide o závažné trestné činy.

47. V dôsledku toho vzhľadom na predchádzajúce úvahy konštatujem, že so zreteľom na znenie článku 1 ods. 2 písm. a) smernice 2005/60, cieľ sledovaný touto smernicou a jej medzinárodný a legislatívny kontext je potrebné článok 1 ods. 2 písm. a) smernice 2005/60 vykladať v tom zmysle, že nebráni prijatiu vnútroštátnych právnych predpisov, podľa ktorých môže byť osoba, ktorá spáchala základný trestný čin, odsúdená aj za pranie špinavých peňazí pochádzajúcich z tohto základného trestného činu.

48. Vzhľadom na znenie článku 1 smernice 2005/60 je to síce v konečnom dôsledku záležitosť členských štátov, nevidím však dôvod, pre ktorý by sa členský štát nemal rozhodnúť prebrať povinnosť upravenú v tomto ustanovení vnútroštátnymi právnymi predpismi stanovujúcimi trestné činy tohto druhu.

49. Zostáva však zistiť, či tento výklad nie je v rozpore so zásadou *ne bis in idem*, ako tvrdí najmä vnútroštátny súd.

3. Úvahy týkajúce sa zásady ne bis in idem

50. Je nesporné, že zákon č. 656/2002 na predchádzanie praniu špinavých peňazí a jeho postihovanie preberá smernicu 2005/60 do rumunského práva. Článkom 29 ods. 1 tohto zákona sa vykonáva najmä článok 1 ods. 1 a 2 smernice 2005/60, a teda právo EÚ na účely článku 51 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Rumunské právo preto musí rešpektovať základné právo zaručené článkom 50 Charty, ktorý stanovuje, že „nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní za trestný čin, za ktorý už bol v rámci Únie oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom v súlade so zákonom“. [18]

[16] Pozri v tomto zmysle HYTTINEN, T.: A European Money Laundering Curiosity: Self-Laundering in Finland. In: *EuCLR*, roč. 8 (2018), s. 268 – 293, najmä s. 277.

[17] To isté bolo stanovené v článku 9 ods. 1 a 2 Varšavského dohovoru v roku 2005.

[18] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. marca 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, bod 21).

51. Ako jasne uviedol Súdny dvor, zo samotného znenia článku 50 Charty vyplýva, že zakazuje trestne stíhať alebo sankcionovať tú istú osobu viac ako jedenkrát za to isté porušenie. Podľa judikatúry Súdneho dvora kritérium relevantné na posúdenie existencie toho istého porušenia je kritérium totožnosti skutkového stavu chápané ako existencia súboru konkrétnych okolností, ktoré sú navzájom nerozlučiteľne spojené a ktoré viedli ku konečnému oslobodeniu alebo odsúdeniu dotknutej osoby. [19]

52. V prípade kriminalizácie prania špinavých peňazí si však nemyslím, že úkon zakladajúci trestný čin prania špinavých peňazí upravený v článku 1 ods. 2 písm. a) smernice 2005/60 a kvalifikovaný skutok zakladajúci základný trestný čin – ktorý je jeho východiskovou podmienkou – sú totožné v zmysle uvedenom v predchádzajúcom bode, t. j. že ide o „v podstate totožný skutok“. [20] Pokiaľ sú totiž skutky napĺňujúce znaky trestného činu odlišné, hoci sú spáchané jedinou osobou na jedinom predmete alebo z jediného predmetu, nič nebráni tomu, aby boli stíhané samostatne. [21]

53. Zatiaľ čo samotná držba alebo používanie majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti sú uvedené v článku 1 ods. 2 písm. c) smernice 2005/60, pranie špinavých peňazí vymedzené v písm. a) a b) tohto ustanovenia sa týka konverzie alebo prevodu majetku na účely utajenia alebo zakrytia jeho nezákonného pôvodu a utajenia alebo zakrytia pravej povahy, zdroja, miesta, rozmiestnenia, pohybu, práva na majetok alebo na jeho vlastníctvo. Pokiaľ teda ide o článok 1 ods. 2 písm. a) a b) smernice 2005/60, pranie špinavých peňazí skutočne zahŕňa konverziu a prevod nezákonne nadobudnutého majetku a jeho utajenie a zakrytie prostredníctvom finančného systému. Tieto činnosti preto ako také jednoznačne predstavujú ďalší trestný čin odlišný od základného trestného činu, ktorý navyše spôsobuje dodatočnú alebo inú škodu, než je škoda, ktorú už spôsobil základný trestný čin.

54. Dá sa to ilustrovať na príklade daňového úniku. Jeden trestný čin môže byť spáchaný neoprávneným zatajením zdaniteľného príjmu. Ďalší – a čo je dôležité, odlišný – trestný čin je spáchaný, ak sa ten istý daňovník usiluje prať príjmy z tohto trestného činu prostredníctvom finančného systému.

55. Ide navyše o reštriktívnu voľbu normotvorcu Únie, pokiaľ ide o kriminalizáciu samoprania. Môžem totiž mimochodom poukázať na to, že zatiaľ čo samotné nadobudnutie, držba alebo používanie majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti sa má teraz trestať ako trestný čin v súlade s článkom 3 ods. 1 písm. c) smernice 2018/1673, také skutky sú vylúčené z povinnosti kriminalizovať samopranie v článku 3 ods. 5 smernice. [22]

56. V dôsledku toho a vzhľadom na predchádzajúce úvahy podporujem záver, že bez toho, aby bola porušená zásada *ne bis in idem*, treba článok 1 ods. 2 písm. a) smernice 2005/60 vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby osobou, ktorá spáchala skutok predstavujúci trestný čin prania špinavých peňazí, bola tá istá osoba, ktorá spáchala základný trestný čin.

[19] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. marca 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, body 34 a 35).

[20] Preložil generálny advokát (v pôvodnom jazyku „un fait en substance le même“). Pozri MICHIELS, O.: Le cumul de sanctions: le principe *non bis in idem* à l'aune de la jurisprudence de la Cour de justice et de la Cour européenne des droits de l'homme. In: *L'Europe au présent! Liber amicorum Melchior Wathelet*. Bruylant, 2018, s. 555 – 578, najmä s. 565.

[21] Pozri v tomto zmysle BEAUSSONIE, G.: Quelques observations à partir de (et non sur) l'auto-blanchiment. In: *Actualité Juridique Pénale*, 2016, č. 4, s. 192.

[22] Pozri tiež odôvodnenie 11 smernice 2018/1673 a vysvetlivku k článku 3 návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o boji proti praniu špinavých peňazí prostredníctvom trestného práva [COM(2016) 826 final].

VI. Návrh

57. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy preto navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku, ktorú položil Curtea de Apel Braşov (Odvolací súd Brašov, Rumunsko), takto:

Článok 1 ods. 2 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES z 26. októbra 2005 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej osobou, ktorá spáchala skutok predstavujúci trestný čin prania špinavých peňazí, môže byť tá istá osoba, ktorá spáchala základný trestný čin.